

TAMPEREEN
YLIOPISTO

VIESTINNÄN, MEDIAN JA
TEATTERIN YKSIKKÖ

COMET

Journalismin, viestinnän ja
median tutkimuskeskus

Tampere Research Centre for
Journalism, Media and Communication

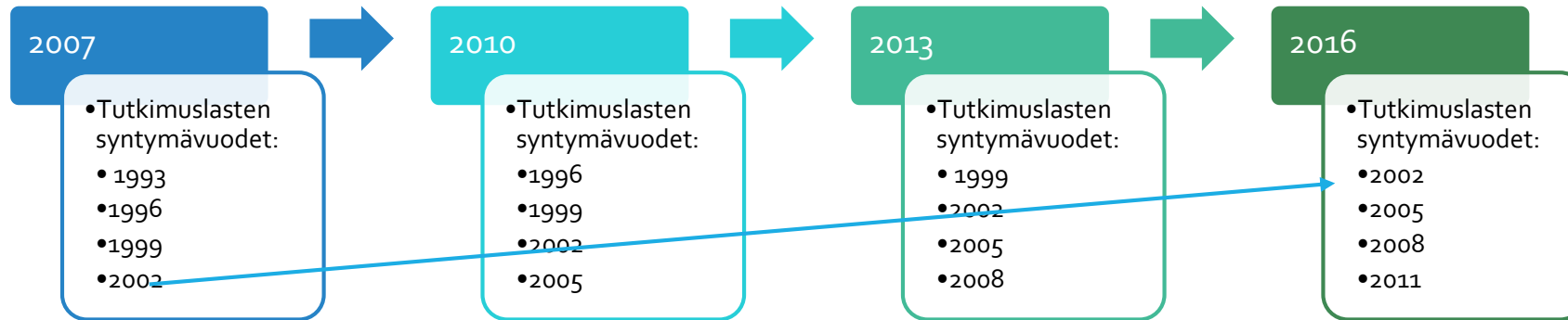
Verkkoja kokemassa
Turku, 2.10.2014

MOBIILIMUKSUT

Lasten ja nuorten mediaympäristön muutoksessa

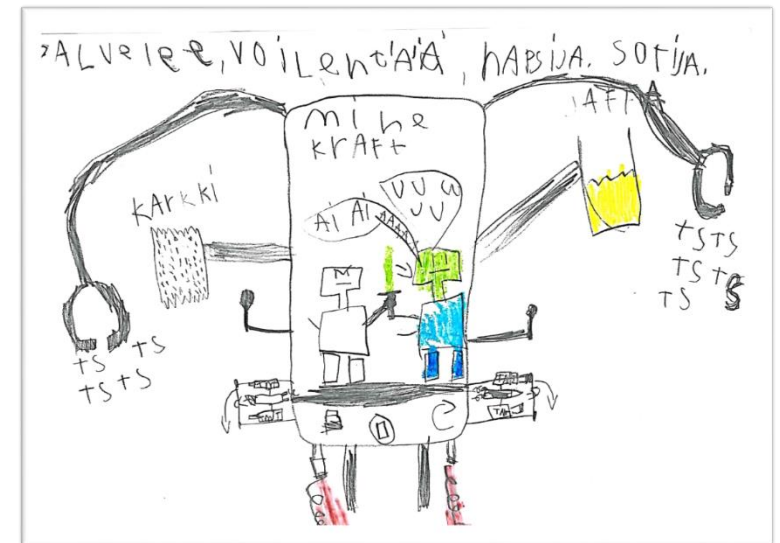
Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos Pitkittäistutkimus 2007 - 2016

?

Lapsilähtöinen näkökulma

- Neljä ikäryhmää: 5-, 8-, 11- ja 14-vuotiaat
- Tutkimuksen keskiössä lasten ja nuorten oman *äänen* tavoittaminen: lapset oman elämänsä asiantuntijoina – millaisia merkityksiä he antavat medialle

Monimenetelmällinen ote:

- Taustatietolomakkeet
- Mediapäiväkirjat & -tehtävät
- Mediamaskotit 5-vuotiaille & mediakuvasto
- Tutkimuskeskustelut, 30-90 min.
- Lapsen huoneen & toimien havainnointi haastattelun yhteydessä
- Nimetön nettikysely 11- ja 14-vuotiaille

Viime vuosien muutoksia lasten mediamaisemassa

” Kolmen vuoden aikana kaikkien tietokoneen käyttö on lisääntynyt. Ennen oli yksi läppäri, nyt neljä. Jokaisella on oma kone, jotka ovat yleensä koko ajan auki, vaikkei koneella oltaisikaan. Lapsi katsoo televisiota hyvin vähän, radiota ei kuuntele lainkaan. Läppäri on lapsella aina mukana, mökillä ja ulkomailla. Kun serkukset (15- ja 17-v) ovat mökillä, kaikilla on oma läppäri, joilla pelaavat vierekkäin.

TA, 14-vuotiaan pojan vanhempi

Viime vuosien muutoksia

- Lehtitilausten lasku
- Television asema kodin viihdekeskuksena horjunut
- Nuorten kuvasisältöjen katselu ajasta ja paikasta riippumatonta
- Kannettavat tietokoneet korvanneet pöytäkoneet
- Kännyköissä 89 %:ssa internet-yhteys
- 32 % tutkimusperheistä omisti tablet-tietokoneen

#mobilemoment 2013 →

- Lapset saavat oman puhelimen vuosi vuodelta hieman aikaisemmin. Noin 10 prosentilla 5-vuotiaista oma kännykkä.
- Ensimmäiset älypuhelimet usein perheen sisällä kierrätettyjä.
- Mobiililaitteiden valikoimaan tulleet vauhdilla myös tabletit.
- Mobiilipelien suosion kasvu. Jatkuvan yhteydenpidon kulttuuri, mediasta arjen lävistävä kokemus.
- Kosketusnäytölliset teknologiat tekevät aloittamisen helpoksi yhä nuoremmille. Suomalaisista 3-4-vuotiaista lapsista noin 40 prosenttia käyttää jo internetiä.
- Nettiyhteys kännykässä 2/3:lla varhaisnuorista.
- Suurin osa (9/10) 11- ja 14-vuotiaista tutkimuslapsista pääsi nettiin omasta huoneestaan käsin.
- Lastenhuoneen itsenäisyys lisääntyy, vanhempien kontrolli vaikeutuu. Mediakasvatuksessa tulisi pyrkiä kontrollista kohti keskustelua.

Uusia palveluita

Median käyttötarkoitukset eivät muutu yhtä nopeasti kuin suosikkipalvelut.

Helppo, reaaliaikainen vuorovaikutus kavereiden kanssa yksi keskeinen nuorten mediankäytön syy.

Nuoret hakevat mediatiloista vapautta vanhempien ja aikuisten kontrollista.

14-vuotiaiden netti- ja mobiilisuosikkeja eri tutkimusvuosina

Mediakulttuurin visualisoituminen

Selfie, meitsie, snäppi, teinipeili...

Instagram, Snapchat, Kik

Lapsille ja nuorille kuvat merkitsevät itseilmaisun tapaa, itsetunnon kohotusta, yhteisöön kuulumista, minän esittämistä, tunteiden jakamista, tärkeitä muistoja...

Käsitykset yksityisyydestä ovat muuttuneet muutamassa vuodessa.

"Tykkää niin lataan chattiin
ulkonäkösi asteikolla neljästä
kymppiin.."

14-vuotias tyttö, Facebook meemi

Nuorten mediatuotannossa näkyy jo paikoin tavoitteellisuus

- Rikastamista, jakamista & kommentointia
- Meemejä, kuvia & huumoria
- Myös itsensä kehittämisen eetosta & yleisön pohdintaa (bloggaajat, tubettajat, pelivideoiden tekijät)
- Omien harrastusten & leikkien dokumentointia

on tainnut tapahtua jokin virhe, tonnikala purkistani löyty kalervo kummola ja justin beiber. haluuteko takas?

Pelit & pelillisuus

- Mobiilipelit tuoneet pelaamisen kaikkiin arkiympäristöihin.
- Valtavirtaviihdettä, kiehtovampia kuin passiivisena pidetty televisio.
- Nuoria motivoi peleihin:
 - Haasteiden ratkonta
 - Hauskuus
 - Sosiaalisuus, yhdessä tekeminen
 - Luovuus
 - Elämykset, fantasia
 - Voittaminen, kilpaileminen
 - Arvostuksen saaminen
- Jo 11-vuotiaat saattavat kehittää pelihahmoaan hyvin pitkäjänteisesti. Pelaamisen muuttuminen vakavasti otettavaksi harrastukseksi, vrt. kilpapelaaminen.

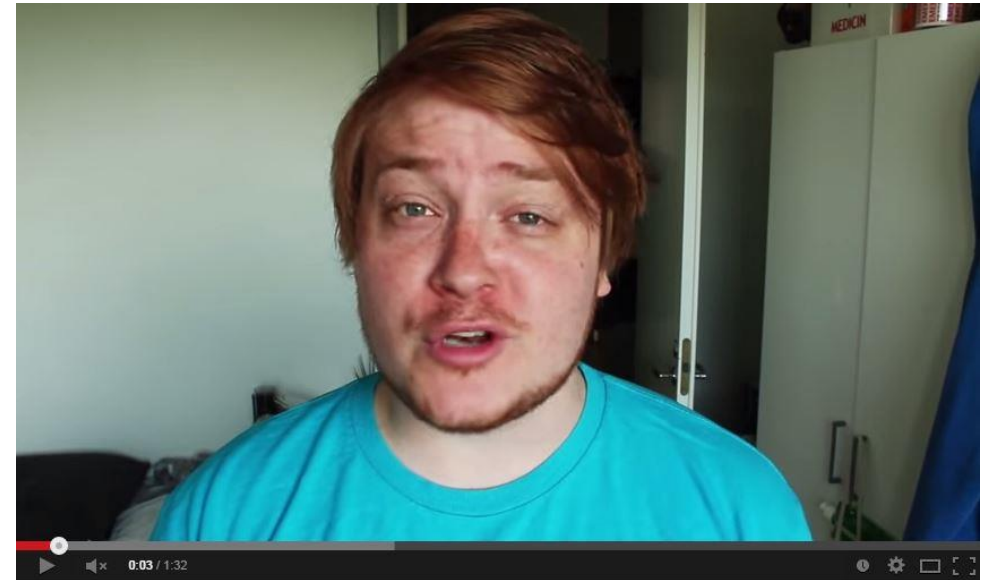
” H: Osaksää kertoo, että mikä siinä ropettamisessa on parasta?

V: No kai se, että saa ihan itse päättää mitä sille omalle hahmolle tapahtuu. Ku oikeessa elämässä joutuu, on näitä kaikkii sääntöjä, että ei saa hakata toista niin, sit siellä ropessa voi ihan hyvin, niinku eläimillä tarkotan. Emmä oo sillee, että mua kiinnostas hakata ihminen (naurua), mutta siis siellä ei oo ihmisten sääntöjä..

HA, tyttö 14-vuotta

Vertaistuotannon suosion kasvu

- Lasten ja nuorten suosikkisisällöt ovat usein YouTube- ja Instagram –tähtiä perinteisten tv-ohjelmien sijaan.
- Tubetus ja vloggaus harrastuksina (elämäntapana?)

Entä se lukeminen?

Tai uutiset?

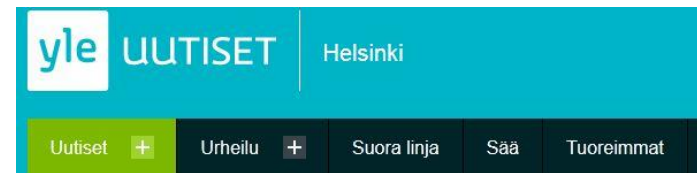

- Yhä osa 5- ja 8-vuotiaiden perheiden rutiineita: iltasadut ja Aku Ankat.
- 11- ja 14-vuotiaiden parissa perinteisten kirjojen lukeminen satunnaista. Tableteilta kirjoja ei luettu. Painettu kirja käyttöliittymänä houkutteli – verkko on toimintaa ja kommunikointia varten. Lukemiselta haetaan rauhoittumisen kokemusta.
- Kirjojen pariin houkuttelevat mm. elokuvat.
- Uutisten seuraaminen vähäistä, mediasta haetaan viihdettä.
- Sosiaalinen media lukuympäristönä: blogit, chatit, keskustelufoorumit.

Digitaalisen mediaympäristön riskit

- Itsenäisen netin käytön myötä nuoret hakeutuvat K18 sisältöjen pariin, osa jo alakouluikässä.
- Jotkut törmäävät seksuaaliseen häirintään; mutta tunnistavatko aina sitä?
- Hämmäntävä kokemus, josta lapset kokevat kuitenkin pääsevänsä yli.
- Toisaalta lasten parissa vallitsee ”kilpailun puhetapa”, jolle tyypillistä, ettei omia pelkoja ja heikkouksia myönnetä.
- Ehtivät kokea ja nähdä paljon: ”Täällä verkossa on tottunut melkein kaikkeen ...”

”Minua alkoi oksettaa.Uutinen voi olla totta..” Nettikyselyn kommentti

UUTISET > HELSINKI

Helsinki 13.9.2011 klo 13:41 | päivitetty 8.6.2012 klo 11:23

Seksuaalinen häirintä netissä on lasten arkea

Kolmannes alle 16-vuotiaista lapsista on vastaanottanut seksuaalisesti häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita vieraalta aikuiselta. Helsingin virtuaalisen lähipoliisin ja Pelastakaa Lapset ry:n nuorille tekemän nettikyselyn perusteella häirintätapauksia on vuodessa tuhansia. Poliisin tietoon netissä tapahtuneista rikoksista tulee kuitenkin vain murto-osa.

Suosittelu 6 henkilöä suosittelee tätä. Ole kavereistasi ensimmäinen.

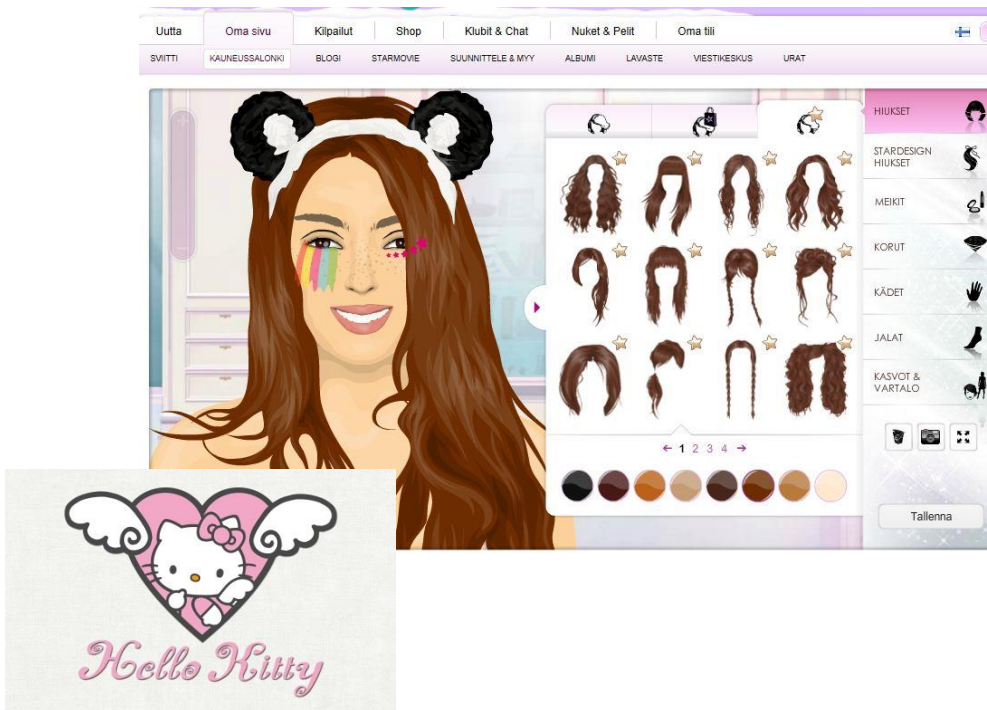

Jännitteitä kodissa & koulussa

- Vanhempien huoli lisääntynyt: mobiili internet & pelit aiheuttavat jatkuvaa keskustelua monissa kodeissa.
- Lapsia & nuoria kutsutaan helposti "riippuvaisiksi" tai "media-addikteiksi" - kun taas mediasisältöön uppoutuvan aikuisen kokemusta kutsutaan flow-tilaksi...
- Alakouluissa kännykkä kielletty, yläkouluissa ongelma. Oppilaat käyttävät luvatta tunneilla. Mobiililaitteita ei ole vielä osattu integroida laajasti opetuksen osaksi. Suuria eroja koulujen välillä. Teknologian käyttöönotto ja hyödyntäminen yksittäisten opettajien varassa. Miten peruskoulut ja lukiot vastaavat mobiilin haasteeseen?

Pysyvyyttä, ei vain muutosta

- Vaikka teknologia kehittyy, monet asiat ovat pysyneet myös samoina. Lasten ja nuorten mediaympäristö on esimerkiksi yhä paikoin hyvin sukupuolittunut. Miksi? Esim. mediakasvatuksessa tilaa hyvin perinteisillekin aiheille.

Ei ole olemassa yhdenlaista lapsuutta tai nuoruutta

- He ovat "mobiilimuksuja":

Pihla 14

- Aktiivinen bloggaaja.
- Seuraa lifestyle-blogeja ja haluaa itse julkaista sisältöä, josta lukijat pitävät.
- Paljon Facebook-kavereita ympäri maata harrastuksen kautta.
- Julkaisee kuviaan Instagramissa ja haluaa kehittyä kuvaajana.
- Oma tablet, kannettava, järjestelmäkamera ja älypuhelin.
- Lukee vapaa-ajalla kirjoja ja hänelle on tilattu myös monia lehtiä.

Joni 14

- Omistaa Facebook-tilin, mutta ei juuri käytä sitä.
- Pelaa verkkopelejä 4-7 tuntia päivässä.
- On ladannut puhelimeensa monia pelisovelluksia.
- Seuraa Youtubesta suosittuja tubettajia ja pelivideoita. Ei pidä omia videoitaan riittävän hyvinä julkaistavaksi.
- Katsoo tv:stä urheilu-uutisia.
- Oma tietokone ja älypuhelin

Katariina 14

- Seuraa päivittäin tv:stä ja Netflixin kautta amerikkalaisia viihdesarjoja.
- Pitää reality-tv:stä.
- Käy Facebookissa noin kerran päivässä, mutta julkaisee harvoin.
- Perheellä on yksi yhteinen tietokone. Oma älypuhelin.
- Lukee satunnaisesti kirjoja, mutta ei lehtiä. Ei seuraa uutisia.
- Harrastaa tanssia ja treenaa paljon.

Digitaaliset medialukutaidot

Samaan aikaan monessa eri formaatissa, multimodaalisuuden korostuminen:

- Teksti
- Kuva
- Ääni
- Liikkuva kuva
- Numero
- Keholliset merkit

Kukaan ei voi hallita kaikkea.
Perinteinen, yhden opettajan varassa oleva oppimisen malli tulee haastetuksi.

Millaisia oppijoita "mobiilimukset" voisivat olla?

- **Kyseenalaistavia.** Pitkittäistutkimuksessa nuoret ovat arvioineet tiedon luotettavuutta vuosi vuodelta hieman kriittisemmin. Vertailusta on tullut osa nettitiedon arviointia. Tiedon luonteen muuttuminen suhteelliseksi. Verkkokulttuurissa perinteiset auktoriteetit kyseenalaistuvat helposti.
- **Yhteistekijöitä.** Vertaisoppiminen ja kokeilemalla oppiminen ovat olleet keskeisiä oppimisen tapoja pienestä pitäen. Yhteisöllisyyden, vuorovaikutustaitojen, ryhmädynamiikan hyödyntämisen ja dialogisuuden korostuminen tulevaisuuden oppimisessa.
- **Itseensä luottavia.** Kokevat selviytyvänsä mediaympäristössään. Tarvitsevat kuitenkin tukea aidon kriittisen ajattelun kehittämisessä.
- **Valmiuksiltaan erilaisia.** Yhden tekniset mediataidot voivat olla lähes ammattilaisen luokkaa, toisen intressit ovat olleet muualla. Puhe diginatiiveista on myytti. Digitaalinen eriarvoisuus on kasvussa maailmalla – miten käy Suomessa?

“Oppimisen nopeus ja laajuus on hurjaa.
Joku kaveripiiristä osaa aina jotain uutta ja
tieto kulkee...”

HA, poika 8-vuotta vanhemman kommentti

TAMPEREEN
YLIOPISTO

VIESTINNÄN, MEDIAN JA
TEATTERIN YKSIKKÖ

COMET

Journalismin, viestinnän ja
median tutkimuskeskus

Tampere Research Centre for
Journalism, Media and Communication

Stop trying to force your
children to **obey** and start
teaching them how to be

**CRITICAL
THINKERS**

Kiitos!

elina.noppiari@uta.fi

[@elina_no](https://twitter.com/elina_no)